

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

V. De Procuracionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

arridet tamen consilium, quod Conscientiæ arbitris suggerit Sylvester *cit. n. 29.* & approbat *cit. Molina n. 9. conclus. 5.* ut scilicet in dubio ante factum poenitentes inclinent ad solutionem, præsertim quando exigitur, *arg. can. cit.* post factum autem ad dubiū & non soluti tributi vel excessus restitutionem faciendam non compellant, *arg. Reg. cit.*

ARTICULUS V.

De Procuracionibus,
SUMMARIUM.

85. Harum nomine venit sustentatio, ratione Visitationis,
86. A visitatio
87. Episcopo & aliis Visitatoribus debita:
88. Dum actū obeunt Visitationem.
89. Extra hanc exactionem restituendum est in duplo.
90. Procuratio esse debet moderata,
91. Eademque die unica duntaxat,
92. Extra civitatem propriam visitanti debetur.
93. Ad eam exhibendam veniunt loca & persona visitata.
94. Excipiuntur laici,
95. Oratoria privata & Hospitalia,
96. Ecclesia & beneficiati pauperes,
97. Et alii privilegio exempti.
98. Remitti visitatis potest à visitante.
99. Adversus eam vim non habet præscriptio:
100. Nisi quoad modum exhibendi,
101. Vel pro Visitatione præterita debita sit,
102. Vel præscriptio non præjudicet ipsi visitanti:
103. Cui secundum aliquos non derogat præscriptio immemorialis.
104. Verius hæc ipsi quoque præjudicatur.

Procuracionis vocabulū tertiā hęc Rubricæ parte non venit administratio sive gestio negotii alieni, ut *l. Qui mittuntur 35. §. 2. ff. Ex quibus caus. major.* sed sustentatio sive subsidia & expensæ, quæ Episcopo aliisve Prælatibus obeuntibus Visitationem exhibentur pro congrua sustentatione, *c. Procuraciones 23. ubi Gonzalez n. 7.* quæ de visitatorum proventibus ei præstandæ, quantumvis Visitatores amplios & ad minus illud obeundum sufficientes redditus habeant aliunde; quod, cum secundum Apostolum *Nemo cogatur stipendia sua militare 1. Corinth. cap. 9. v. 7.* & qui spiritualia seminant, carnalia sive temporalia metant, Prælatibus Ecclesias visitandis spiritualia seminantibus carnalia, sive ad congruam sustentationem necessaria conveniat ministrari; ne, si visitationes propriis sumptibus obeundæ sint, à negotio publicè utilissimo, imò necessario absterreantur: ferè sicut canonicis, ad sustentationem sufficientia & pingua etiam beneficia obtinentibus, & ratione istorum ad Ecclesiæ servitium & præsentiam in Divinis officiis obligatis, Distributiones præstantur & de jure debentur, quando Divinis intersunt, Panormit. *in c. Cum ex officio 16. de Præscript. n. 5.*

Sic acceptæ Procuracionis seu sustentationis nomine à visitatis exhibendus Prælati visitanti, eumque comitantibus famulis est victus, hoc est, cibis potiusque cum habitatione seu diversorio lectisque, & pabulum ac stabulum equis ac jumentis, quibus utitur, Azor *p. 2. Instit. lib. 3. cap. 42. §. 7.* Non etiam viaticum, vectura & mercedes equorum conductorum; nisi visitator esset Prælatus à summo Pontifice delegatus; huic enim ea etiam debentur, quæ necessaria sunt, ut ab uno loco ad alterum transire commodè possit, Glossa *in Clement. 2. V. Si voluerit hæc*

85-

86.

vit hâc Rubr. cit. Azor q. 8. & Barbosa de Offic. Episc. alleg. 73. n. 57.

87. Quantumvis autem prædicta Procuratoris nomine exhibenda sint non solum Episcopis cæterisque Episcopalis Ordinis Prælati, uti & Cardinalibus cæterisque sedis Apostolicæ legatis (quibus provinciam non suam transeuntibus debentur, c. Ego N. 4. de Jurejurando) sed etiam Archidiaconis & Vicariis Episcopi Generalibus, Decanis seu Archipresbyteris Ruralibus, & generaliter locorum & personarum Ecclesiasticarum Visitatoribus quibuscunque, c. Cum Apostolus cit. pr. ea tamen exigere vel accipere à locis & personis Ecclesiasticis nullâ ratione possunt, nisi earum visitationem personaliter obeant: imò extra eam Procuratoris nomine aliquid exigens vel recipiens in pœnam transgressionis duplum, sive ultra id, quod accepit, tantundem de suo restituere intra mensem tenetur, c. Procuraciones 27. in fine, & c. Exigit 2. in 6. Quæ dupli pœna à S. Synodo Tridentina confirmata & aucta est cit. cap. 3. V. Quod si quisquam.
89. Magis rigorosum Jus Ecclesiæ antiquius, & in fordidos hujusmodi exactores quadrupli pœnam can. Quoniam 6. dist. 18. constitutam, aliqui existimârunt. Sed perperam; cum can. cit. prodita quadrupli pœna, non Episcopum aliûve Prælatum, Procuratoris nomine in aut extra visitationem aliquid exigentem, sed Archiepiscopum de bonis, quæ Episcopus ad Concilium Provinciale accedens secum tulit, aliquid exigentem vel auferentem spectet, ut in can. cit. notat Barbosa n. 4. & in c. Procuraciones cit. Fagnanus num. 20.
90. Ne autem Ecclesiæ vel personæ Ecclesiasticæ actualis visitationis occasione, contra c. Cum instantia 17. §. Sanè, indebitè graventur, Procuraciones secundum

earum facultates esse debent frugales & moderatæ, c. Sopite 14. c. Procuraciones cit. c. Nuper 25. & Trident. Sess. 24. cap. 3. de Ref. eamque ob causam salubriter constitutum est Primò à Concilio Lateranensi sub Alexandro III. ut visitationes non solum sine venatoris cambus vicibusque & hujusmodi inutilibus partibus ac sumptuosis itinerum impedimentis aliis obeantur; sed reliquis earum apparatus ita moderatus sit; ut comitatus Archiepiscopi quadraginta vel quinquaginta, Episcopi viginti vel triginta, Cardinalis viginti quinque equorum numerum non excedat: Archidiaconi vero, & ipsi similes Vicarii generales quinque vel septem, Decani sive Archipresbyteri & Canonici duobus equis sint contenti, c. Cum apostolus cit. §. Quocirca. Deinde ut visitationes Episcopi, si eodem anno pluries Ecclesiam visitet, plures quàm binas non exigat Procuraciones, c. Cum venerabili 21. & si unâ die plures Ecclesiæ visitentur, non singulæ à singulis, sed una dumtaxat Procuratio ab omnibus simul exigatur, c. Felicitas 3. in 6. Demum c. 1. §. Procuraciones, ab Innocentio IV. & c. Exigit 2. in 6. à Gregorio X. intentatis gravissimis minis cautum est; ut ea in vicium aliorumque necessariorum subministratione potius, quàm in pecunia exhibitione vitetur; ne à visitatoribus eorumque familiaribus munus quodcumque etiam gratis oblatum recipiatur. Quæ tamen Constitutio à Bonifacio VIII. c. Felicitas 3. cit. correctâ, & visitatorum optioni relicta est, an Procuraciones in pecunia aut victualibus velint exhiberi; quod ipsum postea confirmatum est à Tridentino cap. 3. cit.

Quin Episcopo, Ecclesiæ & clericis Civitatis, in qua sita est ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & hanc etiam visitanti Procuracionem nullam hodie deberi, à Synodo Congreg.

Congreg. sæpius esse responsum, testis est Pialecius *Prax. Episc.* p. 2. cap. 3. art. 8. n. 15. apud *cit.* Barbolam, idem sententem de casu, quò Episcopus, Ecclesiæ extra illam sitæ visitatione peractâ, domum suam se recipere commodè potest; quòd secundum *cit.* cap. 3. decretum ipsi visitanti victualia ministranda sint, *Pro temporis tantum necessitate & non ultra*: quæ necessitas tali casu cessat.

93. Ab aliis autem clericis, Ecclesiis ac Monasteriis, speciali privilegio non exemptis, omnibus Episcopo visitanti exhibendæ procuraciones sunt: etiamsi Ecclesiæ quòcunque titulò pervenissent ad exemptos. *Clement. 1.* quia etiam ab istis, cum talium Ecclesiarum commoda percipiant, earum onera non recusanda, ratio & æquitas naturalis dicitur, *1. Secundum 10. ff. de R. J.* Quod, licet verissimum, ita generale tamen non est; ut exceptionem omnem excludat.

94. Excipiuntur enim, & ad Procuraciones visitanti exhibendas non tenentur Primò Laici, licet etiam ipsi visitentur: non quidem de Jure; cum illas Episcopo visitanti exhibendas à visitatis, & spiritualia ministrantibus carnalia sive congruam sustentationem ministrandam, generaliter proditum sit. Sed de consuetudine, vi sua laicos, si non eximente, saltem generales Juris textus ad loca & personas Ecclesiasticas restringente, *Glossa in c. 1. V. Laicos in 6. Barbosa Jur. Eccles. Lib. 3. cap. 22. n. 14.*

95. Secundò, Oratoria privata, *s. fm.* quæ excipiendi ratio fuit; quòd non habeant titulù beneficii, nec beneficia annexa, nec redditus aut proventus Ecclesiasticos, ex quibus Procuracione valeant præstare, *Glossa in c. cit. V. Ratione Sibi Gonzalez n. 3.*

Tertiò, Hospitalia & similia loca, ad exercenda Pietatis & Misericordiæ opera, etiam Episcopali autoritate erecta:

quod à DD. passim receptum est apud Barbolam *cit.* cap. 22. n. 15. Ratio reddi solet; quòd, licet hujusmodi loca Religiosa & Episcopali jurisdictioni subiecta sint, *can. Omnes Basilica, 16. q. 7.* eorum tamen proventus omnes ad infirmorum, pauperum, peregrinorum alimenta & ad salaria specialiter deputati censeantur à fundatoribus: quorum piam intentionem à Prælati Ecclesiasticis augeri potius, quàm ex iis aliquid in suos ulus converti, Ecclesia voluit, ut apud Fagnanum *in c. Venerabili 24. à n. 34.* plures Cardinales censuerunt. Unde etiam

96. Quarto, eæ non debentur ab Ecclesiis & personis Ecclesiasticis pauperibus; cum enim tales ultra eos, qui ad cultum Divinum vel propriam sustentationem necessarii sunt, proventus non habeant, eos procuracionum Episcopo solvendarum onere gravari, Charitas non sinit, *can. Cavendum, 10. q. 2.* ac proinde eorum visitationem propriis sumptibus obire Episcopus debet, *Glossa in c. Cum instantia cit. V. Pregravari, ubi Panormit. n. 7. & Fagnanus in c. Procuraciones cit. n. 20.*

97. Alia etiam loca & personæ Ecclesiasticæ, ad Procuraciones Jure communi obligatæ, ab earum præstatione immunes aliquando sunt privilegio Apostolico: quò modò ad eas non tenentur non solum, quæ specialiter & expressè à Procuracione visitatoribus exhibenda, sed etiam quæ generaliter à jurisdictione & omnibus Episcopalis (sine Procuracionum expressa mentione) sunt exemptæ: quæ tamen vi hujusmodi exemptionis generalis à Procuracionib⁹ præstandis legatis Apostolicis provinciam suam visitantibus non liberantur, *c. Cum instantia 17. & Clement. 1. junctâ Glossâ V. Exemptione, Azor cit. cap. 42. §. Si querat*, ubi rectè advertit, ab iis etiam Episcopo exhibendis immunitatem non fore Ecclesiam, quæ non generaliter

raliter ab omnibus, sed à certis tantum oneribus Episcopalibus, sine Procuratorum mentione, esset exempta.

98. Dubium est; an Procuraciones ab Episcopo valeant remitti. Ratio dubitandi est; quod, suadente iustâ causâ & Capituli consensu accedente, Ecclesiâ inferiori remittere valeat servitia ab ea sibi debita, *c. Pastoralis 7. de Donat.* Cur non & Procuraciones? Verum; quia generali ejusmodi remissione subditus non eximitur à visitatione, etiam non eximitur à Procuracione, *c. Cum Venerabilis 21.* cum ista, perinde ut illa, Juris publici sit utilitate & autoritate; cujusmodi jus privatorum pactionibus remitti non potest, *c. Si diligenti 12. de Foro comper. & l. Jus publicum 38. ff. de Pactis.* Quod tamen non obstante, Episcopus & Visitatores alii, quando actu visitant, procuracionem debitam remittere Ecclesiis & personis visitatis non prohibentur; cum tali remissione non præjudicent successoribus; ut à visitationibus absterreantur, Panormit. *in c. Cum ex officio 16. de Prescript. à n. 14.* Conveniri etiam inter Ecclesiam vel Monasterium & Episcopum potest de Procuracionis exhibendâ modo; ut scilicet in pecunia vel in ipsis victualibus exhibeatur, Glossa *in Clement. 2. V. Compositiones & Barbosa in c. Cum ex officio cit. n. 11.*

99. Dubium secundo est, an Procuracionis exhibendâ obligationi à visitatis valeat præscribi. Quod verior sententia negat, & clarè decisum est *c. Accedentes 11. c. Cum ex officio cit. de Prescript. & c. Cum instantia cit.* Ratio est; quia, cum, Procuracionibus sublatis, Prælati à visitationibus, ad morum correctionem maximò dicecesium & totius Ecclesiæ bonò introductis, absterreantur, sacrorum Canonum conditores, sicut visitationem, sic etiam huic accessorias procuraciones præ-

scriptioni obnoxias esse, noluerunt, *Reg. Accessorium 42. in 6. Panormit. in c. cit. n. 5. & Barbosa n. 2.* ut ea tolli non solum totâ, sed etiam quoad partem saltem notabilem non possent; cum, sicut totâ, sic & notabili quoque parte sublata, Prælati à visitatione retrahantur, eademque fere, quæ totius, etiam partium ratio, idemque utriusque judicium sit, *l. Que de tota 76. pr. ff. de R. j.*

Hanc tamen Resolutionem DD. temperant; ut præscriptioni locus sit Primò quoad procuracionum exhibendam modum; ut pro victualibus pecunia præstetur, Glossa *V. Compositiones, cit. Panormit. in c. Cum ex officio cit. n. 14. & Felinus n. 16.* Secundo quoad Procuraciones, debitas & non prælitas temporè præterito, Barbosa *cit. cap. 22. n. 1.* Tertiò, si Procuraciones etiam in futurum exhibendâ non adversus visitantem, sed ab una Ecclesia adversus aliam præstabantur; ut, cum utraque visitatur, ad ea visitanti præstandas tantum una relictis abundans teneatur, Alex. de Novis *c. Accedens cit. n. 17.* Ratio est; quia in casibus omnibus cessat ratio exclusivæ præscriptionis adversus Procuraciones; cum iis ita præscriptis, Prælati à visitatione non retrahantur, *cit. Barbosa n. 1.* Quod tò quoad Procuraciones debitas non ratione visitationis, sed solum vi consuetudinis ex pactione vel privilegio; has enim præscriptioni esse obnoxias, arguuntur tò à contrario deducitur ex *c. Cum ex officio cit. verbis. Quæ ratione visitationis debentur, præscribi nequeunt. Pognanus in c. Venerabili 24. n. 21.* Quinto elementum visitationis debite contra Prælatum, cui debentur, cum ipsa visitatione præscribi possunt ab alio Prælato; ut in hunc ab illo subditos aliquos visitandi simul & procuraciones ab iis visitatis recipiendi jus transferatur, per *c. Cum ex officio cit.*

est cit. expressum textum, *Est alium contra eum*, Episcopum, *prescribere possit utramque*, Visitationem simul & Procuracionem, Barbofa in c. cit. n. 3. & Fagnanus l. cit. n. 12. Unde

807. Dubium tertio & satis difficilis Resolutionis controversia oritur, an ratione Visitationis debita Procuraciones contra Prælatum à subditis præscribi saltem valeant tempore immemoriali. Etiam tanto tempore illis præscribi ab his non posse, cum Felino in c. *Cum ex officio cit. pr. Azor cit. cap. 42. q. 14.* & aliis voluit Barbofa in c. cit. n. 6. & Pirrhing ad Rubr. de *Prescript. n. 24.* suam hanc Opinionem desumentes ex c. cit. decisione, quâ Abbatis & aliorum asserentium, quod non meminert, se procuracionem Archiepiscopis visitantibus solvisse; ac proinde in tempore, cujus initii memoria non exiit, se derogantium allegatio penitus nulla reputatur: & quæ contra ejusmodi procuracionem currit, præscriptio generaliter & indistinctè reprobat.

Neque, huic decisione innixa Opinioni suæ derogatum, cit. DD. ajunt à Tridentino, *In iis locis seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec visitalia, nec pecunia, neque quicquam aliud à visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id observari præcipiente, Sess. 24. cap. 3. de Ref.* quod Conciliari hoc decreto adversus Procuraciones debitas ratione visitationis vis aliqua tribuatur soli consuetudini; cujus alia ratio est, quàm præscriptionis; cum ista personam aut locum privatam respiciat: consuetudo autem totam aliquam communitatem, scilicet provinciam vel diocesin aut oppidum: quæ, non Ecclesiam aliquam particularem, Loci nomine cit. decreto venire volunt. Unde ejusmodi consuetudo favorabilior est, quàm particularis alicujus loci præscriptio; ideoque vim majorem,

quàm ista meretur. Hæc consideratio apud Fagnanum tantum potuit; ut hac in re sententiam aliquam firmiter amplecti non sit ausus, & ad S. Congregationis Cardd. Concilii illius Interpp. declarationem suadeat recursum, in c. *Venerabili cit. n. 28.*

Hujusmodi declarationem, licet e- 104. tiam exoptem, à vero tamen non multum recessurum existimo, qui ejusmodi Procuracionibus derogantem præscriptionem immemoriam antiquiori Decretalium Jure non reprobari, cum Panormit. p. 2. *Confil. 26. n. 4.* & Mariano *Tract. de Visit. n. 52.* idque cit. S. Synodi decreto probari assereret cum Piascio *Prax. Episc. p. 2. cap. 3. art. 8. n. 15.*

Ratio de Jure Decretalium est; quia à Procuracionibus ratione visitationis debitis immunitas acquiri potest privilegiò Apostolicò, *Clement. 1.* cui immemorialis præscriptio æquiparatur; ut, quæ illò ab eo, qui possessionis capax est, etiam istà acquiri possint, *arg. c. Super 26. §. Præterea, de V. S. & l. Hoc jure 2. §. 4. ff. de Aqua quotid. & aff. Glossa in c. 1. V. Titulus, de Prescript. in 6. & Balbus de Prescript. p. 2. pr. p. 3. q. 6. n. 17.* saltem, si ei non resistat Jus commune: hoc autem ejusmodi Procuracionibus deroganti præscriptioni immemoriali non resistit. *c. Cum ex officio cit. partim;* quia in istius casu ea non fuit allegata aut probata; cum, qui Procuraciones Archiepiscopo negarant, solummodo allegarint, se non meminisse, eas huic ejusque antecessoribus solutas: quæ immemorialis, imò centenariæ etiam præscriptionis vera allegatio non est; cum ad hanc plus exigatur supra *lib. 2. Tit. 26. n. 107.* partim verò; quia exclusionem præscriptionis vel consuetudinis generali, ea quæ omnem hominum memoriam excedit, exclusiva non censetur, ut *lib. 1. Tit. 4. n. 46.* est dictum

L I I I a

Ratio

Ratio autem de Tridentino est partim; quia *cit.* ejus *cap. 3.* Loci nomine locus *Loci*, ut vocant, hoc est, Ecclesia vel Monasterium particulare intelligi sine incommodo potest: partim verò; quia consuetudo, tam generalis quàm particularis, vi cuius loca & personæ Ecclesiastica à Procuratoribus Prælati visitanti exhibendis eximuntur, licet passim consuetudo nuncupetur, reipsa tamen vera præscriptio est; cum per eam jus Prælati tollatur, & ab onere ac præstatione ipsi debita immunitas subditis per quasi posses-

sionem tempore & modo legibus definitò continuatam acquiritur; neque motum interfit, an immunitas illa aduersus Prælatum à privato, v.g. à Monasterio vel alio loco certo, sive à tota Universitate vel communitate, v.g. à provincia, diocesi vel civitate acquiritur; quia illa respectu Prælati, cuius jus tollit, instar personæ aut loci privati consideratur, ut alius DD. allegatis rectè observat Card. de Luca *Tract. de Jurisdic. & Foro communi discursu 33. n. 28.* & dictum *cit. Tit. 4. num. 5.*

TITVLVS XL.

De Consecratione Ecclesiæ vel Altaris.

Ecclesiæ constructæ dotataque ultima perfectio & præcipuum ornamentum est Consecratio, quæ ea cum Altaribus dedicatur Deo, & Divino cultui peragendo ritu solenni deputatur.

ARTICVLVS I.

De Ecclesiæ & Altaris Consecratione.

SUMMARIUM.

1. Ecclesie varia acceptio.
2. Et propriè accepta differentia à Basilica.
3. Missæ celebranda sunt in sola Ecclesia consecrata:

4. Nisi urgeat casus necessitatis.
5. Extra eam aliquando licet celebrant Episcopi &c.
6. De eorum licentia etiam alii.
7. Et ex privilegio quidam Religiosi.
8. Consecranda Ecclesia est à proprio.
9. Et ex istius commissione ab alio Episcopo:
10. Non etiam à simplici Sacerdote &c.
11. Esi huic rectè committatur Deo.
12. Differentia istius à Consecratione.
13. Peragenda hæc est die Dominica aut festiva & ritu solenni.
14. Pro Missæ celebratione etiam Altitia,
15. Et, privilegio seclusò, à solo Episcopo consecrantur.
16. Consecratio Ecclesiæ iterabilis non est.